

SZÉPHALMI KERESZTÚT 2013

Váci Mihály versei

Bevezetés

Válasz egy kritikára

Túlzás a szép: – az arányoknak
teremtett, álmódott varázsa.
Túlzás a szerelem: – a hús, vér,
az ösztönök szép hazugsága.

Túlzás a hős, – ki néha bátor,
biztatja sok kis gyávasága.
Túlzás az ember: – sok állati
szenvedélyének szivárványa.

Túlzás a harc, forradalom,
a halál – másoknak javára.
Túlzás, hogy ennyi gond között nő
hitünk egy mégis jobb világban.

Túlzás a hit, hűség, rajongás.
Túlzók a szentek, istenek,
a próféták, a hitvallók, mind.
– És túlzók a kis emberek,

akik parányi életüknek
kevés értelmét eltúlozzák,
hogy élhessenek, hogy hihessék:
– a dolgokat ők is okozzák.

Túlzás minden. Egy igazság van:
– a mindenütt lenyírt középszer,
az, amibe TE belenyugszol,
amivel naponta megelégszel.

Az eperfa! – az az igazság!
A fák hiteles igazsága.
De lobog a jegyenye, a fák
viharba ordító túlzása.

Az eperfa az igazi fa.
Hízeleg lapos ereszeknek.
– De messzelátszón, útrahívón
csak a jegyenék integetnek.

I. állomás: Pilátus halálra ítéli Jézust

Tükör

Milyen jó néha a tükör
igaz szemébe nézni, mert ő ifjúságunk
óta mutatja: nem, nem, nem igaz
magunkról álmódott sok hiú álmunk.

Nézd meg az arcod! – Ilyen lehet az,
akit magunkban titokban imádunk?
Hogy is nőhet fel ennyi durva gaz,
vétek között eget kísértő szárnyunk?

Mily csoda ez! hogy ily mocsoknak,
szennynek
fertőjében mégis megmarad szentnek
bennünk a síró, könyörgő és dacos

reménykedés: ilyen kicsi és harcos
lélek terhe alatt is botladozva-bukva
felvezekelni magunkat a csúcsra!

II. állomás: Jézus vállára veszi a keresztet

Jegenye – fényben (részlet)

Százezer külön mozdulású vágy van
benne – de minden ággal egy irányba,
csak fel! – a fény egébe tör zokogva,
hogy lángra gyújtsa, hívja, felemelje
azt, ki fáradtan hullna a homokra.

Vad, tragikus fohászú lélek: éber
ezüst tükröket a Mindenségbe tart,
és felelősen minden levelével
figyel, jelez hajnalt, távol vihart.

Csak vándormadár száll rá néha; éjjel
hulló csillag reszket meg levelén:
hozzá a por szürke leple nem ér fel,
sem a csalán s a gazok tövise.
Csak vihar töri s villámmal a fény.

Ilyen kívántam lenni én is...
homokba szúrt nyárfa: a tanító,
ki fénybe tör, ragyogó hit a lombja,
irány azoknak, jel és biztató,
kik jönnek barázdákban botladozva.

III. állomás: Jézus először esik el a kereszttel

Te bolond (részlet)

Már összeroskadsz — végre mondd:
mit is akarsz hát, te bolond?
Ki biztatott e sorsra itt,
hogy szívedet rohamra vidd,
és kitárt mellel odaállj,
hol a veszély szíven talál?...

Honnan vetted rá a jogot,
ki volt, ki felhatalmazott...
Ki választott, és ki jelölt,
hogy ostorozd és védjed őt?
Ki kérte forró haragod,
szeretni ki bujtotgatott?
s hogy felgyújtsd magas éjjelek
csúcsán lobogó életed...?

Mondd, mért becsületed túl magad,
hogy fejed ilyen dologra add,
és magad olyan ügyre szánd,
melyre téged senki se várt?

IV. állomás: Jézus találkozik fájdalmas anyjával

Áldott vagy Te (részlet)

Áldott vagy Te az asszonyok között,
kinek szívét szaggatva járja át
a fájdalom, hogy elveszik, akit
[szeretsz], a férfit, az ácsnak fiát,
a teremtőt, a csodákat tevőt,
halászok és pásztorok mesterét,
ki a pusztába ment, árva tanyák
népe közé...
bölcsek és öregek jöttek köré,
hallgatták mezítlábas kisdededek,
– s visszaadta a vakoknak a fényt,
süketeket tanított hallani,
szavára a bénák fagyott keze
felemelkedett...
akit a nép várt és akitől új
országot vártak, új törvényeket,
csodákat, nagy-nagy megvendéglést.

Áldott vagy Te az asszonyok között.
Kezed virágát tördeli a kín,
könnyeid súlyos kalásza pereg,
mert elvették azt, akit te szeretsz...
– csúfolják Pilátus-ítéletek:
kétségek, vádak, bogozott gyanúk
töviseiből fonnak koronát
feje köré, simító tenyerét
átüti a robotok vasszege,
keresztre vonják csürhe bajai,
kezeit, lábát, reccsenő tagjait
töri a törtetés, tülekedés
s végül kegyetlen átdöfik szívét
a csalódások dárdahegyei,
s ajkaihoz keserű ecetet
nyújtanak fel csúfoló vigaszul...

Bizony, íme a test megtöretett,
meghurcoltatott, megaláztatott,
a szellem, a megváltó akarat
de keservesen elítéltetett!
S megvert vagy Te az asszonyok között,
mert anyaságod gyümölcse lehullt!

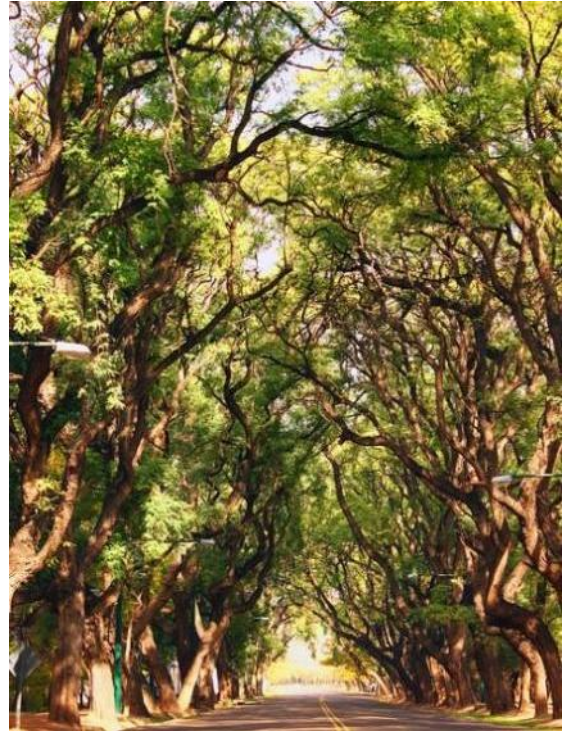
**V. állomás: Círeai Simon viszi
Jézus keresztjét**

Eső a homokra (részlet)

Nem hittem én az elnyomott zsenikben:
ki tenni akart, az tehetett itten!
Volt mit! Mert volt kereszt is, hogy reája
feszüljön vagy meggörnyedjen alája.
Volt pokol is – megjárni mindazoknak,
kik nemcsak vonakodva tusakodtak,
fennszóval áhítva a pokoljárást,
vigyázva: maguk semmibe se ártsák.

Volt itt dolog, nagy ügy, kárhozat annyi!
Lett volna – volt! – miért élni, meghalni.
Voltak milliók – elhagyva ügyükben –
kikért élhattünk volna vert hitünkben.
Volt pálya, ügy, elhívó kötelesség,
biztató kor – közülünk várva hőstét.

Ez az idő se nyújtott kevesebbet,
csak mi – fiait, voltunk kevesebbek:
bősz nagyravágyók: lesve a csodákat,
nem tettük azt, amiből csoda válhat.

**VI. állomás: Egy asszony letörli
Jézus arcát**

Építs tetőt! (részlet)

Az alapot mélyre lerakták.
Te emeltél rá falakat.
Reád dőlne ha nem folytatnád.
Eltemet, amit abbahagysz.

Építsd magad: – akár a kristály
Rendeződik tökéletes,
Belül ható törvényre tisztán:
Jövője rég örökletes.

Építsd világod: lenn a mélyben
Tervezi lombját a gyökér;
Tudatos rendszere készen,
Mire győztesen fénybe ér.

Építsd magad – mint csont a testben –
Észrevétlen: a szervezet
Köréd rendeződik – s te csendben
Hatalmatod így szervezed.

Csak annyi légy, mint a kés éle.
Ne látssz, ne légy, helyet ne kérj –
A bajban ott leszel a kézben,
S ha szegésre kész a kenyér.

VII. állomás: Jézus másodszor esik el a kereszttel

Te bolond (részlet)

Mi üz hát mégis? Végre mondd:
ez az értetlen hajsza, gond,
kamasz-szerelem mire kell...?

Te hivatlan is érkező,
szólítatlan jelentkező,
kit minden jó ügy besoroz,
a baj magához táboroz;
hol nem számítanak rád soha,
ott vagy legjobb sorkatona,
lőhátról gúnyolt szuronyos,
taposó szívű gyalogos,
a homokzsáknak szánt baka,
aki hadjárat egymaga.

...mondd, kiáltsd, terjeszd, dadogd
jogos igazad, igaz jogod!
Kiáltsz — s nem hallgatnak oda?
Te nem hallgathatsz el soha!
Elhallgatnak? — Légy hangosabb!...

— Verd magad, mint a szív, zuhogj,
ne éltessen már csak e gond:
magad értük halálra rontsd,
míg össze nem rogsz — te bolond!

VIII. állomás: Jézus megfeddi a siránkozó asszonyokat

Még nem elég (részlet)

Nem elég megborzongni,
de lelkesedni kell!
Nem elég fellobogni,
de mindig égni kell!
És nem elég csak égni:
fagyot is bírjon el,
ki acél akar lenni,
suhogni élivel.

Nem elég álmodozni.
Egy nagy-nagy álom kell!
Nem elég megérezni,
de felismerni kell!
Nem elég sejteni, hogy milyen kor jön el;
jövönket – *tudni* kell!

Nem elég a célt látni;
járható útja kell!
Nem elég útra lelteni,
az úton menni kell!
Egyedül is! Elsőnek,
elől indulni el!

Nem elég jóra vágyani:
a jót akarni kell!
És nem elég akarni:
de tenni, tenni kell!
A jószándék kevés!
Több kell: – az értelem!

Mit ér a hűvös ész?!
Több kell: – az érzelem!
Ám nemcsak holmi érzés,
de seb és szenvedély,
keresni, hogy miért élj,
szeress, szenvedj, remélj!

IX. állomás: Jézus harmadszor esik el a kereszttel

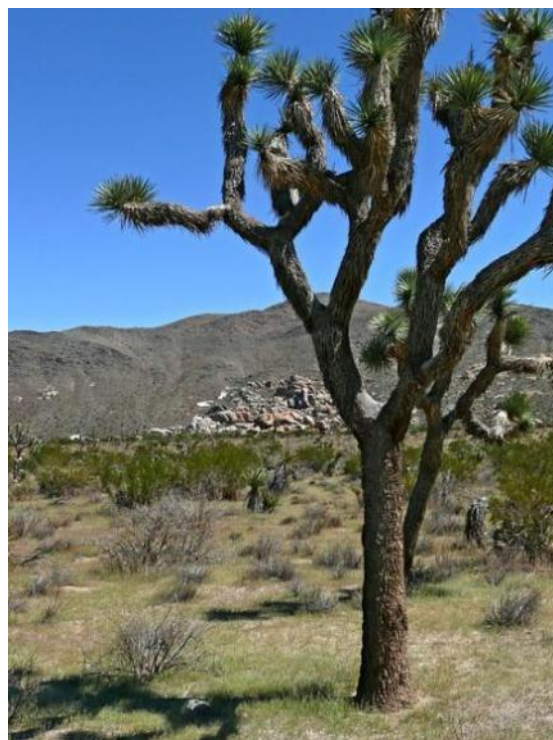
Pacsirta (részlet)

Tetszik lentről a vergődő, merész,
örökké hajsolt felemelkedés;
a mindig magasabb, az örökös,
az egyre feljebb feszített körök,
a fel! csak fel! az elkápráztató,
szívet robbantó vad kapaszkodó....

Ki tudja: e meredek mily nehéz!
Mit kell legyűrni, milyen terheket,
mily súlyos a szív a világ felett,
mikor lehúzza mindenki oda, hol
igazán boldog volt valamikor.

De lentről egyre úzik hangosan;
csak feljebb szállhat, – mérik pontosan!
Madárnak addig tartják csak, amíg
az égre írja haldoklásait.

Addig pacsirta csak a nyomorult,
amíg sikolt, vergődik, s lángragyult
röpte veszélyes szép csóváival
önhullásán nyer újult diadalt,
amíg könnyörgése spiráljain
parittyaként csavarja fel a kín,
s mi átszegezi: a lelkesedés
dárdája magasra tartja szívét,
oda, ahol, ha szól, kiált, dalol,
a szív vére a torkon át kiforr...

X. állomás: Jézust megfosztják ruháitól

Eső a homokra (részlet)

„Mert nem hiszem, hogy ne lehetett volna
kitartó, csendes, hű forradalomban
élni: szeretni, hinni a világot;
tenni valamit, mivel besugárzod;
melegíteni: telet a gyertya lángja;
szelidíteni: aszályt a szik virága;
rázni a világot: szellő az erdőt;
kérlelve biztatni: karsztot a felhők;
lázadni – úgy, hogy magadat naponta
feláldozod, ha mégoly kis dologra...
osztani magad – hogy így sokasodjál;
kicsikhez hajolni – hogy magasodjál;
hallgatni őket, hogy tudd a világot,
róluk beszélni, ha szólsz a világhoz.
Széjjel szóródní – eső a homokra –
sivatagnyi reménytelen dologra,
s ha nyár se lesz tőled, s a táj se zöldebb:
kutakká gyűjt a mély – soká isznak
belőled!...”

XI. állomás: Jézust a kereszthez szegezik

Sóvárgom a halált

Sóvárgom a halált,
bonyolult fogalmazású sorsom
felkiáltó jelét,
a végső nagy igent.

Sóvárgom a halált,
hogy lenge tetteim összefogja,
mint búzaszálakat suhogva
egymozdulatú renddé karol
a kaszasuhanás,
s dülöngélő napjaim
kis kuglifáit egyetlen ütéssel
földre teríti.

Jól célra szegzett életemre
úgy add magad – halál,
mint puskavégre
feltűzik végre
a csattanó szuronyt –
ha kifogy a tár.

XII. állomás: Jézus visszaadja a Lelket Atyjának

A sorsod ez (részlet)

A sorsod ez: a szenvedéseket
széppé tenyészteni a szíveden,
hogy ami szétmar, felfal tégedet,
másoknak édes gyógyszere legyen.

XIII. állomás: Jézust leveszik a keresztről

Valami nincs sehhol (részlet)

Jóllakhatsz fuldoklásig a gyönyörökkel,
– az életedből hiányzik valami.
Hiába vágysz az emberi teljességre,
– mert az emberből hiányzik valami.
Hiába reménykedsz a megváltó Egészből,
– mert az Egészből hiányzik valami.

A Mindenségből hiányzik egy csillag,
– a Mindenségből hiányzik valami.
A Világból hiányzik a mi világunk,
– a Világból hiányzik valami.

Az égboltról hiányzik egy sugár,
– felőlünk hiányzik valami.
A Földből hiányzik egy talpalatnyi föld,
– talpunk alól hiányzik valami.

Pedig így szólt az ígéret a múltból:
– „Valahol! Valamikor! Valami!”
Hitették a bölcsék, hitték a hívők,
– mióta élünk, e hitetést hallani.

De már reánk tört a tudás:
– Valami nincs sehhol!
– s a mi dolgunk ezt bevallani,
s keresni azt, amit már nem szabad
senkinek elmulasztani.

Újra kell kezdeni mindent,
– minden szót újra kimondani...
Újra kezdeni minden művet és minden
életet,
– kezünket mindenkinek újra odanyújtani.

Újra kezdeni mindent e világon,
– megteremtteni, ami nincs sehhol,
de itt van mindnyájunkban mégis,
belőlünk sürgetve dalol,
újra hiteti, hogy eljön
valami, valamikor, valahol...

XIV. állomás: Jézust sírba helyezik

Szelíden, mint a szél (részlet)

Szökén, szelíden, mint a szél,
feltámadtam a világ ellen,
dúdolvam szálltam, ténferegtem,
nem álltam meg – nem is siettem,
port rúgtam, ragyogtam a mennyben,
cirógatott minden levél...

Szökén, szelíden, mint a szél,
nem erőszak, s akarat által,
ó, szinte mozdulatlan szárnyal
áradtam a világon által,
ahogy a sas körözve szárnyal:
fény, magasság sodort magával,
szinte elébem jött a cél.

Szökén, szelíden, mint a szél,
a dolgok nyáját terelgettem,
erdőt, mezőt is siettettem,
s a tüzet – égjen hevesebben,
ostort ráztam a vetésekben:
– így fordult minden vélem szembe,
a fű, levél, kalász is engem
tagad, belémköt, hogyha lebben,
a létet magam ellen szítom én.

Szökén, szelíden, mint a szél;
nem lehetett sebezni engem:
ki bántott – azt vállon öleltem,
értve-szánva úgy megszerettem,
hogy állt ott megszegyenyítetten
és szálltam én sebezhetetlen:
– fényt tükrözök csak, sár nem ér.

Szökén, szelíden, mint a szél,
jöttömben csendes diadal van,
sebet hűsít fényes nyugalمام,
golyó, szurony, kín sűrű rajban
süvített át, s nem fogott rajtam,
s mibe naponkint belehaltam,
attól leszek pusztíthatatlan,
s szelíden győzők, mint a szél.

Befejezés

Szimfónia (részlet)

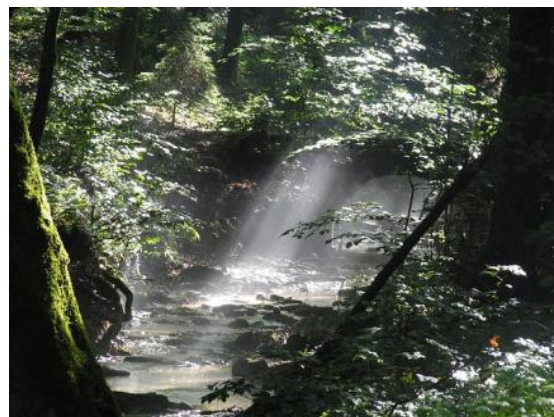
Ha nehéz is:
te élj tiszta tüzeidben.
Rajongó kín segítsen.
Nincs más életed, hát ezért is,
és mert minden szegény, kis
bajai ellenére
a lélek száll, vergődik a fényre:
lobog, sóvárog, ég, hisz,
hogy föld, pokol, ég között futva
mégis
tenger felé visz keserű bűvópatak útja...

Ne vess, ha intenek,
s türelemre adnak tanácsot.
Bajok, veszélyek, szenvedések
tenéked
nem ártanak, sem ellenségek:
emberfölötti a te immunitásod...
Nem kötöz fojtva téged
semmilyen kötelék, sem érdek,
álhagyomány, előítélet,
se cinkosok, se haverok,
könnyező összeesküvések.
Nincs mestered, patrónusod.
Pucér vagy, tiszta, mint
a műtőasztalon
a test, odaszánva a késnek...

Törvények és az eszmék
érvek,
tenélküled mit érnek?
Csak tevéled
lehet törvényes az élet!
Csak ha nem féled
kis érdekeid vesztét,
s úgy élsz, hogy a rend lelke
tetteidben testéreelve
már mindenki előtt
szelíden megjelenjen,
köztünk éljen,
s ujjaikkal szeretve érinthessék,
sebeit is illessék,
melyek terajta égnek
forrón és mélyen.

Az élet
csak általad hozza gyümölcsét,
s nem érlelheti,
csak teérted...

Úgy kell itt élned,
hogy leckét,
ostorozó példát mutass:
[...], igaz
jövőbe vivő biztos út az,
merre a földrerogyva,
görcsökben is
a kezéd mutat.

[Összeállította: Gromon András]